

Docentenhandleiding 'Onderwijs ontwerpen'

Algemeen

Literaire competentie bij leerlingen.

In de cursus worden meerdere invloeden die literaire competentie ontwikkelen aan de orde gesteld. In de eerste twee bijeenkomsten staat jeugdliteratuur centraal. Het betreft hier smaakontwikkeling, leesmotivatie en didactische aanpakken. Deze worden niet meegenomen in de handleiding omdat de focus niet ligt op taalgerichte strategieën.

In de laatste twee bijeenkomsten staat begrijpend lezen centraal zowel in relatie tot jeugdliteratuur als zaakvakonderwijs. Verdiepend lezen is een belangrijk onderdeel binnen de cursus. De leesgesprekken die de leerkracht stimuleert bij de leerlingen draagt bij aan leesbegrip, de leesmotivatie, het ontwikkelen van meta cognitieve leesvaardigheden en het bevorderen van het kennisnetwerk. De taalgerichte strategieën krijgen in les 3 en 4 een nadrukkelijke plek.

Les 3: Leesbegrip

Doel:

Inzicht krijgen in wat leesbegrip is.

Inzicht krijgen hoe leesbegrip zich ontwikkelt.

Inzicht krijgen wat inhoudsgericht begrijpend leesonderwijs is.

Inzicht krijgen hoe leesbegrip in onderwijs vormgegeven kan worden.

Kennismaken met taalgerichte strategieën waaronder: het bevorderen van interactie en interactieve scaffolding.

Kennis over taalondersteuning tijdens leesgesprekken ontwikkelen

Taalondersteuning tijdens leesgesprekken analyseren, ontwerpen en toepassen

Een inhoudsgericht begrijpend leesles ontwerpen

Materialen:

Presentatie les 3

Chambers leespraatkaarten 'gedichten'

Handout taalgerichte strategieën: Welke strategieën zie je terug in het filmpje?

Boek Close Reading

Werk aan groei in begrip, Houtveen (2018)

De vele kanten van leesbegrip, Houtveen, Van Steensel & De la Rie (2019)

Handreiking Taalgerichte strategieën (uit inclusieevakdidactiek)

Tekst Gestolen fiets, uit de Zweetvoeten man

Handout Kwalitatieve analyse verhalende tekst.

Handout voorbeeldvragen bijlage 1 t/m 4 uit Lapp, D. et al. (2018). Close reading.

Les 4: in deze les bouwen we voort op les 3. Studenten krijgen zicht op de taalsteunaanpak en begrijpen dat voorbereiding op het verzorgen van inhoudsgerichte gesprekken een belangrijke aanpak is. Studenten begrijpen de begrippen geplande en ongeplande scaffolding. In deze les gaan ze een leesgesprek ontwerpen op een hoog taalniveau waar school en vaktaal tot zijn recht komt. Studenten passen de inzichten van geplande en ongeplande scaffolding toe.

Doel

Inzicht in de taalbarrière bij leerlingen uit een taalarme omgeving of leerlingen met een meertalige achtergrond

Bevorderen van taalrijke gesprekken.

Ondersteunen in taalrijke gesprekken met behulp van geplande en ongeplande scaffolding.

Verrijken van de close reading aanpak aan de hand van taalgerichte strategieën.

Een krachtig leesgesprek ontwerpen aan de hand van de taalgerichte strategieën.

Materialen

Presentatie les 4

Tekst Gestolen fiets, uit de Zweetvoeten man

Docent: taal een zaak van alle vakken, Wim van Beek en Marianne Verhallen, 2012

Handleiding Taalgerichte strategieën (uit inclusieevakdidactiek)

Flapover voor het ontwerpen van taalsteun sessie 3 Close reading

Sheets	Doel/Bedoeling/Aanpak
<p data-bbox="257 555 504 582">Les 3 Begrijpend lezen</p> <ul data-bbox="219 619 638 805" style="list-style-type: none">■ Kennis leesbegrip■ Ontwikkeling van leesbegrip■ Inzicht krijgen wat inhoudsgericht begrijpend leesonderwijs inhoudsgericht begrijpend leesonderwijs inhoudsgericht begrijpend leesonderwijs worden.■ Een inhoudsgericht begrijpend leesles ontwerpen■ Een krachtig leesgesprek ontwerpen	<p data-bbox="651 515 772 539"><i>Introductie</i></p> <p data-bbox="651 579 2016 837">Om literair competent te zijn is het belangrijk dat leesbegrip bij leerlingen voldoende is ontwikkeld. Jij als leerkracht kan daar een grote bijdrage aan leveren. In de eerste lessen heb je ervaren dat jij als rolmodel, maar ook een rijke leesomgeving en de verschillende didactieken en activiteiten bijdragen aan de leesmotivatie, leesontwikkeling en literaire smaakontwikkeling bij leerlingen. Laten we nu een stilstaan bij de kracht van begrijpend lezen en hoe we in ons onderwijs ons onderwijs op een effectieve wijze kunnen vormgeven. Zodat leerlingen vaardiger worden, verdiepend leesbegrip gaan ervaren, meer gelaagd betekenis kunnen geven aan wat ze lezen en hoe leesgesprekken bijdragen aan de kwaliteit van begrip, bevorderen van het kennisnetwerk, bevorderen van taalvaardigheid en leesmotivatie</p>
	<p data-bbox="651 946 772 970"><i>Opwarmer</i></p> <p data-bbox="651 1010 1765 1042">Chambers leespraatkaarten 'gedichten' zijn uitgeknipt en liggen in stapeltjes verdeeld over de groepjes.</p> <p data-bbox="651 1074 1048 1106">Docent of student leest gedicht voor.</p> <p data-bbox="651 1137 1960 1201">Student pakt een vraag van het stapeltje. Studenten leggen een vraag voor aan een mede student of stellen de vraag aan zichzelf.</p> <p data-bbox="651 1233 1120 1265">Na afloop stelt docent de volgende vragen"</p> <ul data-bbox="696 1273 1915 1369" style="list-style-type: none">- Hoe draagt het bij aan literaire competentie?- Hoe taalvaardig moet je zijn om je uit te drukken?- Welke vaktaal heb je nodig? Welke uitdrukkingen of kennis (taal) over het genre gedichten moet je hebben?

	<p>- En als je wilt dat leerlingen in gesprek gaan. Welk leerkrachthandelen vraagt dat? (vooraf ter voorbereiding: denk aan tekstniveau, beginsituatie leerlingen, geplande scaffolding. Tijdens, denk aan ongeplande scaffolding)</p> <p>Docent : in steekwoorden de antwoorden van de vragen op bord. Zodat na verloop van de les we hier op terug kunnen komen bij de uitleg van de didactiek van closereading.</p> <p>Tijdens de activiteit: Studenten ervaren dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De vragen bijdragen aan betekenis verlenen en eigen interpretaties. • Dat de gesprekjes vragen om taalvaardigheden om je te kunnen uitdrukken. • Dat lezen een sociale activiteit is. • Dat opvattingen van leerlingen kunnen verschuiven. • Dat kennis van het genre vergroot wordt. • Dat leerlingen uitgenodigd worden en creatief denken. • Etc...
<p style="text-align: center;">Leesbegrip</p> <ul style="list-style-type: none"> • Begrijpen en luisteren van een boodsch • Bottum up, top down of combinatie • Betekenis van woorden 	<p><i>College</i></p> <p>Toelichting: Begrijpen en luisteren van een boodschap: lezer moet geschreven taal decoderen. Je beheerst het tempo, je kan teruglezen, je kunt scimmen: jij beheerst de mate waarin je de boodschap tot je neemt en verwerkt naar begrip. De luisteraar kan dat niet. De luisteraar is afhankelijk van de context waarin de boodschap wordt verteld. De lezer kan de boodschap verkennen door interpuncties, illustraties en paragrafen. Bij het lezen is minder context. Zelf de boodschap analyseren en betekenis aan geven: betekenis construeren. Koppelt het aan voorkennis en aan je vaardigheid in het omgaan met de tekst: strategieën past de lezer toe, redeneert. Bottum up: grafisch gericht: decoderen, direct herkennen, snel lezen van zinnen. Top down: na en tijdens het lezen bepalen of je het begrijpt wat je leest. Wat koppel je aan herinneringen. En de kennis van de lezer bepaalt het leesbegrip. Interactie: De lezer beweegt zich door de tekst: bouwt kennis op, bouwt aan representaties op. En maakt gebruik van zijn kennis van de tekststructuur en zijn grafische kwaliteiten. : Dus niet blijven steken op het letterlijke niveau. Maar betekenis en structuren te doorgronden. We simuleren de situatie tijdens het lezen. We beleven de situatie mentaal. De lezer monitort tijdens het lezen: vraagt zich af of hij het nog wel begrijpt: past mijn representatie (mijn filmpje) nog met de tekst, met het verhaal. https://pure.eur.nl/ws/portalfiles/portal/47755071/Wassenburg_Bos_Koning_Schoot_Leesbegrip_wat_klopt_er_niet.pdf of file:///C:/Users/dorien.corver/Downloads/8-12-leren-lezen-wat-er-tussen-de-regels-staat.pdf Betekenis van woorden: decoderen en betekenis uit het geheugen. Verwerkt de syntax van zinsdelen en herkent verwijzingen (voornaamwoorden, signaalwoorden).</p>

Voorkennis: gebruik bestaande kennis , doen tijdens het lezen nieuwe kennis op en maken weer nieuwe kennis. Ons mentale lexicon (orthografisch, fonologisch , semnatisch) wordt groter.

Wat beïnvloedt het omgaan met teksten?

Begrijpend lezen is een complex proces van diverse elkaar beïnvloedende factoren zoals:

- het niveau van de leerling
- de kwaliteit van het tekstmateriaal;
- de rol van de leerkracht;
- de aard van de instructie die leerlingen ontvangen.

Niveau van de leerling: taalvaardig, taalrijke omgeving, leesvaardig/vloeiend. Licht afbeelding toe.
de kwaliteit van het tekstmateriaal: leidt de illustratie niet af van de inhoud van de tekst. Herkennen van de structuur en de passende leesaanpak.
 de rol van de leerkracht: goed begrijpend leesonderwijs. Voorlezen, modellen, metacognitie, hardop nadenken, motivatie.

Begrijpend Lezen Leescomponenten in samenhang zien. Een integrale aanpak van begrijpend lezen

Groepen	Taalvaardigheid	Woordenschat/voorkennis	Technisch lezen	Meta cognitieve strategieën	Tekst merk
Groep 1 - 2	Begrijpend luisteren laalgebruik Leren argumenteren	Continu Omgaan met voorkennis	Mondelinge taal Fonemisch bewustzijn Letterkennis	Begrijpend luisteren Omgaan met voorkennis	Prentie
Groep 3	Begrijpend luisteren laalgebruik Leren argumenteren	Continu Omgaan met voorkennis	Leren lezen	Begrijpend luisteren Omgaan met voorkennis	E3/E4 - Letter
Groep 4 - 6	Begrijpend luisteren laalgebruik Leren argumenteren	Continu Omgaan met voorkennis Stilleesbeleid	Vlot en vloeiend lezen	Omgaan met voorkennis Afdelingen maken Leren monitoren	E4-E6 - Lett - begri - Afix - maak
Groep 7 - 8	Begrijpend luisteren laalgebruik Leren argumenteren	Continu Omgaan met voorkennis Stilleesbeleid	Uitbouwen en onderhoud vlot en vloeiend lezen	Omgaan met voorkennis Afdelingen maken Leren monitoren	E6 en H - Lett - begri - Afix - maak

Samenvatten, wat weten we nu over de ontwikkeling van leesbegrip?

Vraag voordat je het schema toont aan de studenten: welke factoren spelen een belangrijke rol bij succesvol begrijpend lezen?

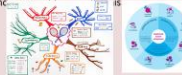
Noemt de student ook de *Taalvaardigheid? Waarom is die van belang? En in welke mate ziet de student dat leerkrachten daar nadrukkelijk in ondersteunen en leerlingen uitnodigen tot interactie waarbij diepere betekenslagen bij leerlingen worden aangeboord?*

Leesstrategieën: drie V

Voorspellen

- * Preview samen de tekst: tussenkopjes, illustraties, inleiding, 1^e zin van alinea's etc.
- * Schrijf een aantal moeilijke woorden op het digitaalbord
- * Spreek die woorden hardop uit en ga in op de betekenis (pre-teaching).
- * Activeer de noodzakelijke voorkennis of ont

Visualiseren

Vragen stellen

- * Wat wil de schrijver duidelijk maken?
- * Wat betekent de tekst voor mij als lezer?
- * Hoe beoordeel ik de bruikbaarheid van de tekst?
- * Kan ik de inhoud samenvatten?

Onderwijs in leesbegrip. Van onderwijs in begrijpend leesstrategieën naar inhoudsgericht begrijpend leesonderwijs.

Wat zien we veel in het bao.

Wat maakt onderwijs in leesbegrip saai.

Leg begrijpend leesstrategieën uit.

Dat zijn de drie belangrijkste onderdelen van het strategisch lezen.

Belangrijk: val leerlingen die al goede begrijpend lezers zijn hier niet mee lastig. Zij hebben deze strategieën allang geautomatiseerd.

Check of studenten dat herkennen.

Leesplezier en begrijpend leesonderwijs

Het lijkt meer op puzzelend lezen

'Everything we teach in reading, from the phonic skill, to the loftiest interpretive strategy should ultimately be connected to meaning.'

(Shanahan, 2012, p. 22 in Houtveen, 2018)

Hier gaat het (ook) om!!!!

Laat de studenten het citaat lezen.

Meest verheven (*the loftiest*)

Het lijkt meer op puzzelen: koppel aan h 2.3 Houtveen

Leesplezier en leesbegrip

https://www.google.com/search?q=lubach+begrijpend+lezen&rlz=1C1GCEU_nINL820NL820&oq=lubach+beg&aqs=chrome.0.0j69i57j0l2.5181j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8

Introductie

Minimum leesniveau Pisa

beperkte betrokkenheid van de leerlingen bij de begrijpend leesles

Wat willen we bij begrijpend lezen:

integreren van nieuwe kennis in bestaande kennis

Evalueren van het gelezene

Goede lezers, die gemotiveerd en autonoom om kunnen gaan met teksten en boeken. Lezers, die hun kennis kunnen vergroten en antwoorden vanuit verschillende perspectieven kunnen vinden op hun vragen

- <http://www.youtube.com/watch?v=qYoe>

Kennismaken met taalgerichte strategieën waaronder: het bevorderen van interactie en interactieve scaffolding.

Illustreren:

Weet je nog hoe belangrijk taal in het onderwijs van leesbegrip is? Verwijs naar de dia met de verschillende componenten voor leesbegrip. Taalsteun bieden is belangrijk om leerlingen te helpen in het onder woorden brengen van hun gedachten.

Deel uit: Handout taalgerichte strategieën: Welke strategieën zie je terug in het filmpje?

Leg de twee strategieën **Interactie bevorderen** en **Interactieve scaffolding toepassen** kort uit.

Activiteit

Eerst in zijn geheel kijken tot...3.49 (want daarna gaat het over in andere leerlingen)

Steeds op pauze zetten en analyseren voor:

Interactie bevorderen

Komt niet aan bod: Ruimte creëren voor spreken en schrijven over vakinhoud waar het geleerde geïnternaliseerd wordt

Interactieve scaffolding toepassen

3.17 what are you thinking about those two peages? De leerkracht geeft geen vaktaal mee ten aanzien van de twee voorgelezen bladzijdes. *Een goed beeld krijgen van de vaktaal waar het in de les om draait* zien we dus minder terug. En ook: *Leerlingen helpen zelfstandiger vaktaal te gebruiken door de zes scaffolding-strategieën toe te passen (herformuleren van leerlinguitingen, gesproken of geschreven taal te laten verbeteren, correcte formuleringen van leerlingen te herhalen, leerlingen vragen zelf verklaring of onderbouwing te verwoorden)* zien we te weinig terug.

Vervolg in volgende les: geplande scaffolding & Meertaligheid inzetten

Het begrijpend leesonderwijs

Strategisch leesonderwijs	Inhoudsgericht leesonderwijs
Leesstrategieën worden als <u>doel</u> onderwezen.	Leesstrategieën worden als <u>middel</u> onderwezen, als dat nodig is.
<p>Leesstrategieën: het <u>aanpakgedrag</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • voor • tijdens • na <p>het lezen (zie ook kb: 5.2)</p> <p>Kritiek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Motivatieproblemen. • Het lukt de lln vaak niet om de geleerde strategieën toe te passen tijdens meer natuurlijke leesmomenten buiten de leesles om. • Kan het komen tot leesbegrip beperken. 	<p>Tot leesbegrip komen door <u>aanpak</u> voor de <u>inhoud</u> van de tekst over in gesprek te gaan.</p>

Gebruikte bronnen:

Aarnoutse (2017) *Onderwijs in begrijpend lezen Orthopedagogiek: Onderzoek en Praktijk*, 56 (11-12), 268-289Garant | ISSN 2211-6273 | november - december 2017.

Berends, R. (2011). [‘Begrijpend leesonderwijs: zin en onzin.’](#) In: *Tijdschrift Taal*, 2 (3), pp. 23- 29. Enschede: SLO.

Kritiek op het strategisch leesonderwijs:

Ondanks de bewezen effectiviteit van het gebruik van leesstrategieën, is er in de loop van de jaren toch de nodige kritiek op het zogenoemde strategisch begrijpend leesonderwijs (onderwijs waarbij leerlingen middels een vast stappenplan strategieën aanleren om een tekst beter te leren begrijpen). Zo wijst Aarnoutse (2018) in zijn reviewstudie op het gevaar van het mechanisch aanleren van strategieën (Pearson & Fielding, 1991; Tierney & Cunningham, 1984), waardoor de kans groot is dat leesstrategieën als doel worden aangeleerd en niet als middel dienen om een tekst beter te leren begrijpen. Het lukt leerlingen dan vaak wel om de strategieën tijdens de leesles adequaat toe te passen, maar veel minder goed op meer natuurlijke momenten buiten de begrijpend leesles om (Bogaerds-Hazenberg, Evers-Vermeul & Van den Bergh, 2017). De transfer van dergelijke stappenplannen is vaak gering.

Een ander punt van zorg is dat het hanteren van leesstrategieën, het begrijpen van een tekst kan blokkeren, omdat de te volgen stappen, naast het inhoudelijk verwerken van de tekst, voor te veel overload kan zorgen (McKeown, Beck & Blake, 2009). Daarnaast wijzen Aarnoutse (2018) en Vernooij (2007) erop dat als er te veel nadruk op het leren en toepassen van leesstrategieën wordt gelegd, er te weinig aandacht is voor de inhoud van een tekst. Vooral zwakke en gemiddelde leerlingen kunnen dan hun leesmotivatie verliezen.

Inhoudsgericht leesonderwijs draagt bij aan leesbegrip waar leesstrategieën een middel zijn, geen doel. Leesbegrip vraagt om aandacht te hebben voor de inhoud van de tekst en gezamenlijk in gesprek te gaan over de inhoud.

In de volgende dia wordt duidelijk wat werkt voor begripsvorming.

Wat werkt bij begripsvorming

- Lees met een **doel**;
- Werk aan **kennisopbouw**;
- Bouw aan **woordenschat en kennis van de wereld**;
- Bied verschillende **typen teksten** aan;
- Zorg voor teksten die **motiveren** en voor een **motiverende leesomgeving**;
- **Discussieer** met leerlingen;
- Maak van leerlingen **strategische lezers**;
- Geef uitleg over **tekst structuur**;
- Integreer lezen en **schrijven**;

1. Uit onderzoek blijkt dat het zeer belangrijk is om het lezen van teksten te verbinden aan authentieke doelen. Hierdoor ontstaat de noodzaak om de tekst te begrijpen hetgeen de betrokkenheid en motivatie van de leerlingen vergroot (Purcell-Gates, Duke & Martineau, 2007).
2. het werken aan het opbouwen van kennis van de vakken die in het onderwijs worden aangeboden en het werken aan het opbouwen van kennis van de wereld. Dit uitgangspunt vloeit volgens Duke e.a. (2011) welhaast onvermijdelijk voort uit de opvattingen over het tot stand komen van leesbegrip zoals geformuleerd in het constructie-integratie model (Kintsch, 1998; 2004; 2013). Er is tussen leesexperts grote consensus, dat achtergrondkennis essentieel is voor leesbegrip. Het gaat om het ontwikkelen van netwerken van kennis die bestaan uit samenhangende concepten. Een leerkracht kan bijdragen aan het tot stand brengen van dergelijke coherente kennisnetwerken door woorden aan te leren als categorie en tevens het overkoepelende zelfstandig naamwoord te benoemen (bijvoorbeeld: fruit, als overkoepelende term voor de afzonderlijke fruitsoort zoals appels en peren), en contrasten, vergelijkingen en analogieën te gebruiken tijdens de uitleg over woorden. Het meest belangrijk is het kinderen aan te moedigen veel te lezen over een onderwerp dat ze interesseert (topic-focused wide-reading).

3. Uit reviews van het uitgevoerde onderzoek komt eenduidig naar voren, dat de omvang van iemands woordenschat samenhangt met zijn leesbegrip. Tevens is duidelijk dat woordbetekenis veelal tot stand komt door het lezen van en luisteren naar boeken (Baumann, 2009; Stanovich & Cunningham, 1993; NICHD, 2000)
4. Hoewel lezen essentieel is, is het tevens van groot belang dat leerkrachten zo effectief mogelijk gebruik maken van mondelinge taal (Biemiller, 1999). Om een rijke woordenschat te ontwikkelen hebben kinderen veel interactie met volwassenen nodig. Het veel met kinderen praten draagt dan ook bij aan hun woordenschatontwikkeling (Huttenlocher e.a., 1991). Geschreven taal is veelal rijker dan gesproken taal. De kwaliteit van de interactie tussen leerkracht en leerlingen is dan ook van groot belang. Behalve door voorlezen kunnen leerkrachten de leerlingen in contact brengen met de rijkdom van geschreven taal, en daarmee bijdragen aan hun taalontwikkeling, door het vertellen van verhalen, het meedoen aan 'doen alsof' (pretend) spel en het praten over woorden in verhalen
5. Bij diversiteit van type boeken is vooral aandacht voor verschillende genres van belang. Omdat er niet noodzakelijkerwijs transfer is van succes bij lezen tussen de onderscheiden genres, is het nodig dat leerlingen in contact komen met alle genres waarvan gewenst is dat ze deze begrijpen (Duke & Roberts, 2010).
6. Uit diverse onderzoekingen is evidentie voorhanden, dat belangstelling voor een onderwerp (intrinsieke motivatie) positief samenhangt met het kunnen leren van een tekst. Gemotiveerd leesgedrag wordt gekarakteriseerd doordat leerlingen betrokken en waarderend aan het lezen zijn. Deze leerlingen verwachten succesvol te zijn bij het lezen en zij vertonen ook een grotere mate van volharding en doorzettingsvermogen, wanneer zij op moeilijkheden stuiten.
7. Niet zozeer de toename in tijd die leerlingen praten over een tekst verantwoordelijk is voor de toename in leesbegrip. Het gaat om de kwaliteit van het gesprek.
8. dat het stellen van hogere orde vragen tijdens de discussie door de leerkracht, bijdraagt aan actieve deelname van de leerlingen aan de discussie (Murphy, e.a., 2009). Actieve deelname aan discussie waarbij leerlingen blijf geven van een goed begrip van een tekst en kritisch nadenken over een tekst omvat het luisteren naar en het aansluiten bij elkaars ideeën en het halen van evidentie uit de tekst om het eigen denken te ondersteunen (Wolf, Crosson & Resnick, 2005). Het gezamenlijk redeneren naar aanleiding van een tekst leidt tot meer betrokkenheid en een hoger niveau van denken, dan vormen van interactie die bestaat uit start van de discussie door de leerkracht, antwoord door de leerlingen en evaluatie van het antwoord door de leerkracht (Chinn, Anderson & Waggoner, 2001). Productieve discussies zijn gestructureerd en doelgericht, maar worden niet gedomineerd door de leerkracht. Leerlingen worden in productieve discussies gevraagd teksten te bediscussiëren aan de hand van open of authentieke vragen. Ook ligt in een productieve discussie de nadruk op begripsvorming door een kritisch-analytische benadering van de tekst: het gaat om het gezamenlijk redeneren over de tekst. Een zekere mate van modellering en ondersteuning van het redeneren door de leerkracht is eveneens noodzakelijk (Soter e.a., 2008)
9. Effectieve leerkrachten helpen hun leerlingen om zich te ontwikkelen tot strategische, actieve lezers door ze te leren waarom, hoe en wanneer ze bepaalde strategieën kunnen toepassen, die door goede begrijpend lezers worden gebruikt (bijv. Duke & Pearson, 2002). Shanahan e.a. (2010) definiëren strategieën als intentionele mentale acties tijdens het lezen, die het leesbegrip bevorderen en als opzettelijke pogingen door de lezer om hetgeen gelezen wordt beter te begrijpen of te onthouden. De effectiviteit blijkt het grootst wanneer leerlingen geleerd wordt een aantal strategieën tegelijkertijd toe te passen tijdens het uitvoeren van onafhankelijke leestaken (independent reading tasks) De volgende strategieën worden

vaak genoemd: • Het stellen van leesdoelen • Het monitoren van het eigen leesbegrip • Vooruit kijken en voorspellen • Het genereren van vragen tijdens het lezen • Het beantwoorden van vragen over de tekst • Conclusies trekken • Samenwerkend leren • Samenvatten en navertellen

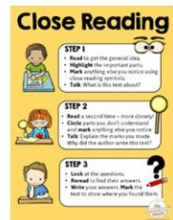
10.kennis van de structuur van een tekst samenhangt met begrip van een tekst. Behalve door leerlingen in aanraking 19 te laten komen met verschillende typen teksten, kan ook directe instructie rondom de structuur van een tekst, bijdragen aan het opbouwen van bekendheid met verschillende typen teksten. De structuur van een narratieve tekst bestaat veelal uit de volgende elementen: karakters, setting, doel, probleem, plot, oplossing en het thema (Morrow, 1996). De structuur van een informatieve tekst bestaat veelal uit: een beschrijving, de volgorde, het probleem en de oplossing, oorzaak en gevolg en vergelijken en constateren (Williams e.a., 2007). Instructie in de structuur van een tekst is erop gericht de leerlingen ervan bewust te maken dat elke tekst een structuur heeft en dat ze van deze structuur gebruik kunnen maken om de belangrijkste informatie uit een tekst te onthouden (Duke e.a., 2011).

11.dat lezen en schrijven met elkaar verbonden zijn, omdat beiden betrekking hebben op actieve betekenisverlening en leunen op gedeelde cognitieve processen en kennis representaties. Instructie zou derhalve effectiever zijn, wanneer leerkrachten lees- en schrijfervaringen integreren. Uit onderzoek naar wat excellente leerkrachten doen, blijkt inderdaad dat zij beide domeinen regelmatig integreren . Ook blijkt uit onderzoek dat de schrijfvaardigheid van leerlingen een goede voorspeller vormt voor hun latere begrijpend leesvaardigheid.

In de volgende dia's staat close reading centraal. We hebben gekozen voor CR omdat dit veel terug te zien is in de scholen. We hadden ook voor bv DENK kunnen kiezen. Beide aanpakken dragen bij aan inhoudsgericht lezen. En beide aanpakken stellen gesprekken voeren over de inhoud centraal.

De taalgerichte strategieën worden bij het ontwerpen van de sessies aan CR gekoppeld: centraal staat dan de geplande scaffolding &Meertaligheid.

Close reading; het dieper begrijpen van de tekst Fisher en Frey (2012)

... laat leerlingen samenwerken rond teksten

- Leerlingen kunnen elkaar helpen en het is goed voor leerlingen zijn meer te lezen dan met samenwerkend
- Het onderzoek toont dat tutoring heel effectief kan zijn (Barré 2009, Vermooij & Egbertsen 2012, Egbertsen 2012)

Zoek voor effectieve koppelingen

Leg uit dat CR bijdraagt aan het dieper begrijpen van de tekst.

Vertel dat ook DENK bijdraagt aan dieper begrijpen van de tekst.

Maak eventueel een koppeling met de dia 'wat werkt bij begripsvorming'. DENK heeft bijvoorbeeld ook het schrijven nadrukkelijk betrokken in zijn aanpak en werkt met thema's en heel veel verschillende jeugdboeken (fictie en non fictie) en genres rondom het thema. Kennisopbouw krijgt veel kans verdiepte en verbrede kennis wordt actief ingezet.

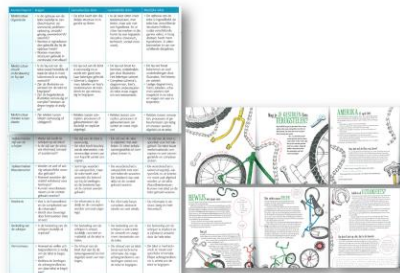
Opbouw les *close reading*

Sessie 3	Leerlingen lezen tekst Focus tijdens lezen op dieper tekstbegrip: tekstdoel, afleidingen, opinies, verbanden, argumenten et cetera Leerlingen maken eventueel aantekeningen tijdens lezen Tekstbespreking: dieper tekstbegrip: tekstdoel, afleidingen, opinies, verbanden, argumenten et cetera
Sessie 2	Leerlingen lezen tekst Focus tijdens lezen op woordenschat en tekststructuur Leerlingen maken eventueel aantekeningen tijdens lezen Tekstbespreking: woordenschat en tekststructuur
Sessie 1	Leerlingen lezen tekst Focus tijdens lezen op oriëntatie, algemeen begrip Leerlingen maken eventueel aantekeningen tijdens lezen Tekstbespreking: oriëntatie, algemeen begrip

Leg CR uit.

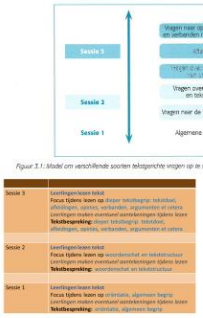
Maak eventueel een koppeling met de dia' wat werkt bij begripsvorming'.

Analyseer de tekstcomplex

Student ontvangt tabel 'Kwalitatieve analyse' en tekst uit 'De zweetvoetenman'. Student analyseert tekstcomplexiteit in verhouding tot een groep 8.

Zelf vragen voorbereiden

Sessie 1
 Focus: Opbreiden van de tekstbegrip, inhoud, inhoudelijke context, inhoudelijke argumenten en details.
 Vraagtypen: tekstbetreffende vragen, inhoudelijke vragen, inhoudelijke contextvragen, inhoudelijke argumentvragen, inhoudelijke detailvragen.
Textbegrip: inhoudelijke context, inhoudelijke argumenten en details.

Sessie 2
 Focus: Opbreiden van de tekstbegrip en inhoudelijke context.
 Vraagtypen: tekstbetreffende vragen, inhoudelijke vragen, inhoudelijke contextvragen, inhoudelijke argumentvragen, inhoudelijke detailvragen.
Textbegrip: inhoudelijke context, inhoudelijke argumenten en details.

Sessie 3
 Focus: Opbreiden van de tekstbegrip, inhoud, inhoudelijke context, inhoudelijke argumenten en details.
 Vraagtypen: tekstbetreffende vragen, inhoudelijke vragen, inhoudelijke contextvragen, inhoudelijke argumentvragen, inhoudelijke detailvragen.
Textbegrip: inhoudelijke context, inhoudelijke argumenten en details.

Leg de sessies uit met de type vragen.
 Studenten ontwerpen sessie 1-2-3
 Studenten maken gebruik van voorbeeldvragen bijlage 1 t/m 4 uit Lapp, D. et al. (2018). Close reading. Werken aan dieper tekstbegrip in het basisonderwijs. Pica.

Ter voorbereiding op les 4 zijn alle drie de sessies door de studenten ontworpen.

Een denkvraag wordt meegegeven:
 Hoe taalbewust ben jij als je een (zaak)vak aanbiedt?

Les 4:

Sheets	Doel/Bedoeling/Aanpak
<p style="text-align: center;">voorbereiding</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hoe taalbewust ben jij als je een (zaak)vak aanbiedt? • Rond af sessie 1-2-3 Close reading Gestolen fiets. <p>Neem sessies mee naar les 4</p>	<p>Toelichten en de vraag stellen.</p>

تمرين ١

انظر إلى الجدول التالي:

نكهات الآيس كريم المفضلة

المذاق	عدد الاطفال
فانيليا	٣
شوكولاتة	٤
الفراولة	٢
ليمون	١

تمثل ٤ أطفال

كم عدد الأطفال الذين عندهم الفانيليا كنكهة مفضلة؟
الإجابة: _____

١- من ماذا يدور التمرين؟

٢- كيف تعرف ذلك؟

٣- ما هو المطلوب منك؟

٤- ما هو الجواب على السؤال المطروح؟

Inleiding geplande scaffolding.

Hoe voorkom je de taalbarrière.

Hoe kan je gebruik maken van de voorkennis van het kind.

Stel jij moet deze rekensom oplossen. Is het voor jou mogelijk op basis van jouw voorkennis om deze som op te lossen?

Je bent immers rekenvaardig.

Hoe kan je toegang tot de leerkennis kunnen krijgen?

En iets anders...snap je dat leerlingen niet altijd juist geïnterpreteerd worden? Want de rekenpotentie wordt niet duidelijk als taal de barrière is.

L' exercice 2

Voir le tableau

Goût préféré pour les crèmes glacées

Goût	Nombre d'enfants
vanille	٣
chocolat	٤
fraise	٢
citron	١

représente quatre enfants

Combien d'enfants préfèrent vanille?

Réponse: _____

En nu?

Wat helpt jou misschien?

Wat boor je aan voorkennis mogelijk aan?

Rekenopgave 3

Bekijk de opgave:

Lievelingsmaken voor ijsjes

Smaak	Aantal kinderen
Vanille	🍦 🍦 🍦
Chocolade	🍦
Aardbei	🍦 🍦
Citroen	🍦 🍦 🍦 🍦

🍦 staat voor 4 kinderen

Hoeveel kinderen hebben vanille als lievelingsmaak?

Antwoord: _____

De rekensom is wellicht heel gemakkelijk voor jou.
Maar de taal maakte dat jouw rekenpotentie niet naar voren komt.

In zaakvakonderwijs is dit ook het geval. Leerlingen bezitten misschien wel kennis over het zaakvak maar kunnen die kennis onvoldoende benutten omdat ze het moeten vertalen naar het Nederlands.

In hun hoofd hebben ze kennis van concepten, verschijnselen en begrippen en kunnen in hun thuistaal deze gedachten uitwisselen. En in hun thuistaal de instructie begrijpen.
Naast het aanmoedigen van het gebruik van de thuistaal (dat in de cursus Het ontwikkelende kind aan de orde is gekomen) is het belangrijk dat je in je voorbereiding geplande scaffolding ontwerpt en tijdens de leer/leesgesprekken scaffolding ongepland weet toe te passen.

In deze les gaan we dit oefenen aan de hand van de vragen die je hebt geformuleerd voor sessie 3 van Close reading. Je gaat geplande scaffolding ontwerpen.

Maar eerst nog even een stukje theorie.

Hoe kan je de barrière voorkomen of werkbaar maken?

Taal als barrière

Uit: Verhalen & Wals (2001)

Uitgangspunt taalzaakvakken

Kinderen leren taal door taal te gebruiken

Kinderen leren *schoolse taal* door taal *in de zaakvakken* te gebruiken

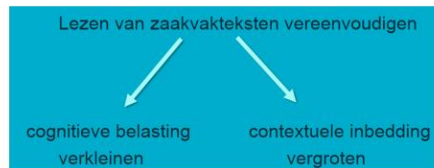
We weten dat het gebruik van de mondelinge taal, spreken, gesprekken voeren en luisteren nodig is om te leren. Om school en vaktaal eigen te maken.

Thuis taal (DAT) en schooltaal (CAT)

We willen zorgen dat het dagelijks algemeen taalgebruik een ontwikkeling doormaakt naar cognitief academisch taalgebruik, de school en vaktaal dat in de les centraal staat.

Benadering taalzaakvakonderwijs

Hoe kan je de cognitieve belasting verkleinen en de contextuele inbedding vergroten?

Taal- en tekstbegrip bepaald door

1. Cognitieve belasting (verkleinen)
2. Contextuele inbedding

1. Cognitieve belasting

- weinig voorkennis
 - moeilijke woorden / zinnen
 - moeilijke uitleg of beschrijvingen
 - hoge informatiedichtheid
 - implicaties: niet geëxpliciteerde gedachtesprongen
 - onbekende ideënwereld
 - taalfunctie (rapportage, redentatie, vergelijking, betoog)
- => toelichting / parafrasering / herhaling / conclusies

Dit zijn aspecten waar je aan kunt denken als het gaat om cognitieve belasting. Denk maar eens aan onze tekst de Gestolen fiets. Welke aspecten zijn van toepassing?

Taal- en tekstbegrip bepaald door
1. Cognitieve belasting
2. Contextuele inbedding (vergroten)

2. Contextuele inbedding door:

- Gebruik concrete materialen
- Gebruik van platen en foto's
- Het oproepen van opgedane ervaringen

En als je deze voorbeelden ziet van contextuele inbedding? Welke ideeën kan je nog meer bedenken?
(woordveld, beginzinnen tbv hoog taalniveau, vertelschema, vaktaal met beeld ondersteunen)

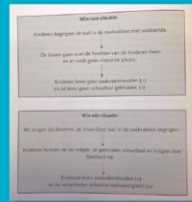
Win-winmodel

Les 1 Ervaringscontext aanbrengen:
laten doen, kijken, luisteren

Les 2 Tekst behandelen

Les 3 Het geleerde toepassen

Het win win model wordt hier uitgelegd aan de hand van Taal een zaak van alle vakken.
Zie volgende dia's.

Les 1: Ervaringscontext

Kinderen gaan met concreet en/of levend materiaal actief en experimenterend aan de slag (dat kan ook buiten). Tegelijkertijd besteed je gericht aandacht aan de noodzakelijke woordenschat van de kinderen.

Toelichten

Les 2: Zaakvaktekst

De kinderen verdiepen zich verder in het onderwerp m.b.v. een zaakvaktekst. Hierbij pas je de didactiek van woordenschat en begrijpend lezen doelgericht toe.

Toelichten

Les 3: Toepassingscontext:

Je stimuleert de kinderen het geleerde toe te passen via onderstaande mogelijkheden:

- een tentoonstelling inrichten
- Een onderzoekshoek inrichten
- Een informatieve flyer schrijven
- Een presentatie geven

Sessie 3	Leerlingen lezen tekst Focus tijdens lezen op dieper tekstbegrip: tekstdoel, afleidingen, opinies, verbanden, argumenten et cetera Leerlingen maken eventueel aantekeningen tijdens lezen Tekstbespreking: dieper tekstbegrip: tekstdoel, afleidingen, opinies, verbanden, argumenten et cetera
Sessie 2	Leerlingen lezen tekst Focus tijdens lezen op dieper tekstbegrip: tekstdoel, afleidingen, opinies, verbanden, argumenten et cetera

Waarom is het doorzettingsvermogen van Milad zo waardevol?

Geplande scaffolding van taal	<ul style="list-style-type: none">• Taalsteun ontwikkelen bij het voorbereiden van de les• Expliciet aandacht te besteden aan formuleringen die bij de vaktaal horen in lesactiviteiten en -materialen• Ondersteunende middelen te hanteren zoals schrijfschema's, afbeeldingen, woordenlijsten, taalposters, vertalingen
-------------------------------	---

1. Wat is het antwoord dat je verwacht van de leerling(en)?
2. Welke school of vaktaal wil je dat ze gebruiken?
3. Tegen welke barrière kan de leerling aanlopen?
4. Welke taalsteun bied je aan? Extra aandacht voor formulering? Ondersteunende middelen?

toelichten

De uitleg van het win winmodel is een mogelijkheid waar de geplande- en ongeplande scaffolding een plek kan hebben.

Maar hoe doe je dat nu concreet.

We gaan onze derde sessie van close reading erbij pakken.

Hoe kunnen leerlingen tot dieper tekstbegrip komen tijdens gesprekken over de tekst.

Neem sessie 3 voor je.

Kijk naar een vraag die je hebt geformuleerd.

Eerst een vraag plenair:

1. *Waarom is het doorzettingsvermogen van Milad zo waardevol?*

Plenair verkennen:

2. Wat is het antwoord dat je verwacht van de leerling(en)?

Schrijf op.

3. Welke school of vaktaal wil je dat ze gebruiken?

Schrijf op.

4. Tegen welke barrière kan de leerling aan lopen.

5. Welke taalsteun bied je aan? Hoe bied je dat aan?

Schrijf op.

Voorbeelden zijn: **Schematische weergave** : terug stelen- terug kopen- bonnetje en fietsnummer komen niet overeen- stukje ijzer vd fiets- mr frank visser- klaagbrief- compensatie (beeld- taal)

	<p>Formuleringen: daar pas je school en vaktaal toe. Aanvullingen gebruiken. Of herformuleren tijdens feedback geven.</p> <p>Inzetten meertaligheid zodat vertalen gemakkelijker wordt? Vertaling is gericht op taalstrategie 4 meertaligheid inzetten: <i>De moedertalen functioneel inzetten tijdens instructie, verwerking en evaluatie</i></p> <p>Daarna zelf verder in groepjes aan de hand de zelf geformuleerde vragen van sessie 3. Neem de vragen van de presentatie over (1 t/ 4) op flap.</p>
 <p>Activiteit geplande scaffolding</p> <p>Taal en zaakvakonderwijs</p>	<p>Studenten voeren activiteit uit en zullen daarna presenteren aan de groep één scaffolding-aanpak voor een begrip, verschijnsel, argumentatie (o.i.d.) die de leerlingen moeten maken.</p>